

ALBERT GARRIDO LLORT, secretari general de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 10/2015 els membres del Consell de la Informació de Catalunya en reunió plenària de data 17 de desembre de 2015 (CIC) van adoptar per unanimitat el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

Expedient número 10/2015

ASSUMPTE: El sr. D G presenta una queixa per estimar que hi ha hagut vulneració dels criteris 1, 2 i 4 del Codi Deontològic amb motiu de la publicació al diari digital MEDITERRANEODIGITAL d'una informació titulada "Miedo en Cataluña: colas en los bancos para trasladar las cuentas a Madrid por temor a un corralito" publicada el 22 de setembre de 2015.

ANTECEDENTS

Aquesta informació es produeix dins de la campanya electoral de les eleccions catalanes del 27 de setembre de 2015 y està acompanyada per una fotografia en la qual es veu una multitud de persones a les portes d'un banc amb el, peu de foto: "En la imagen, largas colas en Grecia tras el corralito bancario decretado durante la negociación con la Unión Europea". L'article complet es troba al link: <http://www.mediterraneodigital.com/portada/nacional/edicion-cataluna/barcelona/miedo-en-cataluna-colas-en-los-bancos-para-trasladar-las-cuentas-a-madrid-por-temor-a-un-corrallito.html>.

Segons el presentador de la queixa, la informació és falsa.

L'article comença advertint que "la campanya iniciada desde los estamentos económicos del Estado sobre las devastadoras consecuencias de una hipotética declaración unilateral de independencia en Cataluña, empiezan a tener efecto inmediato". Es refereix també a "El comunicado sin precedentes de las dos principales asociaciones de banca de nuestro país, encabezadas paradójicamente por La Caixa y Banc de Sabadell, dos entidades con su sede central radicada en Barcelona, las advertencias del Banco de España y el miedo a *un corralito* financiero, o los reiterados avisos de los consejos de dirección de las

grandes empresas sobre los catastróficos efectos de una más que probable salida de la Unión Europea, han conseguido su objetivo: extender un reguero de dudas entre la ciudadanía, a sólo unos días de la decisiva cita con las urnas del próximo 27 de septiembre”. A continuació l'article es dedica a recollir l'opinió d'uns suposats empleats de banca sense identificar-ne ni el nom ni l'entitat a la que pertanyen (per bé que s'indica genèricament que pertanyen a sucursals bancàries barceloneses de “La Caixa, Banc Sabadell, Banco Santander y BBVA”), que es fan ressò de la inquietud de la població més vulnerable (“familias que cobran la pensión, la nómina o el desempleo”) sota dos subttítols: “Los Bancos anuncian que ‘se plantean’ dejar Cataluña si se declara independiente” y “¡Más miedo! El Banco de España avisa del riesgo de ‘corralito’ si Cataluña se independiza”.

Entre els comentaris del suposats empleats de banca trobem, a títol d'exemple: *“creciente preocupación de sus clientes ante el incierto panorama que se presenta si el independentismo consigue una mayoría de votos suficiente para empezar el proceso hacia la bautizada como ‘desconexión unilateral’ con España”*; *“Estamos desbordados ... los clientes nos preguntan qué pasará si Cataluña declara la independencia, cómo afectará eso a su ahorros o viene a pedirnos directamente que traslademos su cuenta a Madrid. En dos días, se han multiplicado las consultas”*; *“estamos dando horas para dentro de dos y tres semanas, tenemos cubierto el cupo. La gente tiene mucho miedo, hay mucha desinformación sobre el tema”*; *“las personas tienen miedo de perder sus ahorros, piensan que los bancos van a cerrar de un día para otro y se quedarán sin nada. Es una locura colectiva que, lamentablemente, todo nos indica que irá en aumento conforme se acerque el día de las elecciones”*; amb una menció al final en sentit suposadament tranquilitzador: *“Tenemos que mandar un mensaje de tranquilidad. Los ahorros de la gente están seguros. No ha pasado nada. Todo son suposiciones. Hay que esperar al día después de las elecciones. En el mundo real, en nuestro día a día, nada va a cambiar. El miedo, en cualquier faceta de la vida, no es un buen aliado. Calma. El día 28, para todos, volverá a salir el sol”*.

AL.LEGACIONS

MEDITERRANEO DIGITAL compareix en el tràmit d'al·legacions i troba injustificada la queixa en base a que:

- La informació “no sólo ha sido elaborada siguiendo el guión habitual de trabajo de la casa, sino que recoge, además, el testimonio directo de tres trabajadores de banca que reflejaron sus impresiones, en primera persona, con el único condicionante de salvaguardar su intimidad profesional por motivos estrictamente laborales”.
- “El artículo, tal y como expone su cabecera, nace canalizado y basándose en el comunicado que las dos principales asociaciones bancarias emitieron días antes de las elecciones autonómicas del pasado 27 de septiembre, alertando de los peligros económicos de una eventual declaración de independencia de Cataluña, frente a una posible salida de la Unión Europea, un temor de los mercados que, como bien saben, centró buena parte de la campaña electoral y reflejaron la totalidad de medios de comunicación de nuestro país”
- El diari ABC, en una informació d’uns dies més tard el 5 d’octubre de 2015 “se hacía eco y confirmaba, indirectamente, la información publicada por MEDITERRÁNEO DIGITAL a la que hacen referencia: Multitudinaria fuga de dinero de Cataluña a Aragón en vísperas de las elecciones <http://www.abc.es/local-aragon/20151005/abci-multimillonaria-fugadinero-catalua-201510050855.html> (aquesta pàgina, en aquests moments, no es troba a internet).

PONÈNCIA

Donat que el motiu de la queixa rau en la falsedat de la informació, per a la resolució de la qüestió suscitada hem de considerar dues qüestions: primera, l’existència real dels comunicats de les associacions de banca, així com declaracions del Banc d’Espanya i de directius d’algunes grans empreses en el sentit que exposa l’article; segona, l’existència real de la restant informació aportada pel diari digital que resumeix el títol i els subtítols de l’article: “Miedo en Cataluña: colas en los bancos para trasladar las cuentas a Madrid por temor a un corralito”; “Los Bancos anuncian que ‘se plantean’ dejar Cataluña si se declara independiente” y “¡Más miedo! El Banco de España avisa del riesgo de ‘corralito’ si Cataluña se independiza”.

Respecte la primera qüestió, els comunicats i informacions que cita MEDITERRANEODIGITAL són reals i varen ser objecte d’una àmplia informació als mitjans de comunicació, si bé aquests van tractar-la de molt diferents maneres, alguns donant-hi credibilitat i altres no. La informació objecte de la queixa és, doncs, correcte respecte les fonts de la qual

s'extreu. De tota manera, hem de considerar també que quan parla de “*las advertencias del Banco de España y el miedo a un corralito financiero*”, sens dubte referint-se a les manifestacions del Governador Enrique Linde fetes el dia abans, varen ser rectificades pel mateix Sr. Linde el dia següent a la publicació de l'article controvertit, sense que consti que aquesta rectificació fos publicada per MEDITERRANEODIGITAL en edicions posteriors (ni es menciona en les seves al·legacions), cosa que converteix una informació inicialment veraç en inveraç ja que denota falta de diligència informativa en el trasllat a la opinió pública de fets de rellevant interès públic. És de ressaltar que la rectificació del Sr. Linde va tenir un gran abast mediàtic al fer-se'n ressó la major part dels mitjans de comunicació.

Entrem en la segona qüestió: la veracitat de la informació nuclear de l'article que dona per fet que es van formar a Catalunya llargues cues de clients davant les sucursals dels bancs amb la finalitat de traslladar els seus comptes corrents a Madrid per por al *corralito* (titular principal).

Aquesta informació de MEDITERRANEODIGITAL se sustenta en unes manifestacions de tres empleats de banca que no s'identifiquen –segons al·lega la representació del diari “para salvaguardar su intimidad profesional por motivos estrictamente laborales”- i que en cap cas són una prova de veracitat per tres raons:

- La diligència informativa obliga al periodista a contrastar els fets mitjançant les oportunes indagacions exigibles a un professional i, precisament, el periodista que va elaborar la informació podia constatar visualment que a les portes de la sucursal bancària on s'entrevistava amb els empleats de banca no hi havia cues de clients, ja que se sap per notorietat que aquestes cues no es varen formar en cap entitat bancària de Catalunya. No oblidem que la veracitat informativa no exigeix una rigorosa i total exactitud en el contingut de la informació, sinó que té lloc quan s'observa en l'informador una actitud diligent en la comprovació dels fets, una actitud positiva cap a la transmissió de la veritat a l'opinió pública. Aquest és el criteri del Tribunal Constitucional en reiterades sentències, per exemple, quan diu que “el requisito de la veracidad deberá entenderse cumplido en aquellos casos en los que el informador haya realizado, con carácter previo a la difusión de la noticia, una labor de averiguación de los hechos sobre los que versa la información y la referida indagación la haya efectuado con la diligencia que es exigible a un profesional de la información” (STC 69/2005)

- La notorietat de que no es varen produir cues a les portes dels bancs catalans, contràriament al que afirma MEDITERRANEODIGITAL, es veu reafirmada per la fotografia que il·lustra el titular de l'article controvertit, que correspon a cues davant entitats bancàries gregues. Si s'haguessin format a Catalunya, ben segur que haurien sigut objecte de reportatge gràfic i no només en el diari que ens ocupa, sinó a molts altres mitjans de comunicació del país donat que la informació hagués estat molt destacada. La utilització d'una fotografia captada a Grècia fa pensar que la informació no s'orienta a la comunicació de la veritat, sinó precisament causar un temor en la població que es correspon amb el titular de l'article.
- En les al·legacions de MEDITERRANEODIGITAL es donen per verídiques i incontrovertibles les manifestacions dels empleats de banca per ser coincidents les tres, com si, una vegada obtingudes, s'hagués ja complert amb el requisit de la diligència informativa, en el sentit de que ja no calia indagar més els fets. Però al no ser identificats els empleats de banca, no ens trobem amb un "reportatge neutral", sinó amb una informació que assumeix com a certa el mitjà que la difon. I si la informació no és certa, la responsabilitat de la inveracitat correspon al mitjà de comunicació i al periodista que l'ha elaborat. En aquets casos, la busca de la veritat suposa per part del periodista un plus de contrastació dels fets amb dades objectives que els corroboren o els desmenteixin. Com diu el Tribunal Constitucional: "El deber de diligencia en la comprobación razonable de la veracidad de la información no se satisface con la pura y genérica remisión a fuentes indeterminadas, que en ningún caso liberan al autor de la información del cumplimiento de dicho deber, pues, al asumir y transmitir a la opinión pública la noticia, también asume personalmente su veracidad o inveracidad, en cuanto la obligación de contrastar la verosimilitud de la noticia es un deber propio y específico de cada informador" (STC 172/1990).

En referència a la informació del diari ABC de 5 d'octubre de 2015, en el contingut de la qual no és procedent entrar en aquest dictamen, no pot suposar una confirmació de l'article de MEDITERRANEODIGITAL pel que fa a la seva veracitat o inveracitat.

No obstant, és evident que la comunicació de dues associacions d'entitats bancàries relatives a un possible trasllat fora de Catalunya en el cas que el procés d'independència portés a una sortida de la Unió Europea i les manifestacions del Sr. Enrique Linde, director del Banc d'Espanya – posteriorment rectificades-, ben segur que varen causar inquietud i

preocupació en alguns o molts catalans, però el que ara estem examinant és si la informació que dona MEDITERRANEODIGITAL és o no veraç en el que respecte a si, amb motiu de l'actuació de les associacions bancàries o del Sr. Linde, es va desencadenar un sentiment de por a Catalunya que va derivar en una alarma ciutadana manifestada al carrer ("El reflejo es ya plenamente constatable a pie de calle") o davant les sucursals bancàries.

Finalment, pel que fa a la vulneració del criteri 4 del Codi que al·lega el presentant de la queixa, no es veu en la informació de MEDITERRANEODIGITAL cap motiu per considerar infringit aquest criteri, ja que la fotografia de les cues davant d'una sucursal bancària de Grècia amb motiu del "corralito" té a més veure amb la informació inveraç que amb la utilització de "mètodes dignes per a obtenir imatges, sense recórrer a procediments il·lícits", que es refereix a la forma "d'obtenció" de la fotografia, però no al contingut que reflecteix.

Per tot el que s'acaba d'exposar, el Ple del CIC adopta el següent:

A C O R D

Que la informació de MEDITERRANEODIGITAL vulnera els criteris 1 i 2 del Codi Deontològic de la professió periodística a Catalunya al ser la informació inveraç i poc fonamentada, i per interpretar els fets de forma distorsionada deliberadament.

La fotografia que acompanya el text, però, no infringeix el criteri 4 del mateix Codi.

I per que així consti s'estén la present certificació, amb el vistiplau del president, a Barcelona en data 18 de desembre de 2015. Certifico.

Vist i plau
Roger Jiménez
President

Albert Garrido
Secretari General